

Lunds kommun
Lunds.kommun@lund.se

Beslut

Datum 2024- 03-07
Dnr 2023:4910
Sida **1 (19)**

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av undervisningens kvalitet i
särskild undervisningsgrupp vid Nyvångskolan i
Lunds kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Nyvångskolan i Lunds kommun avseende *Undervisningens kvalitet i särskild undervisningsgrupp*.

I granskningen ingår följande frågeställning:

I vilken utsträckning ges elever i särskild undervisningsgrupp en undervisning präglad av goda förutsättningar för lärande, tilltro till elevernas förmågor och fokus på kunskapsutveckling?

I granskningen ingår att bedöma kvaliteten i undervisningen i särskilda undervisningsgrupper i grundskolans årskurs 4-9, närmare bestämt sådana grupper inom en skolenhet där elever placerats efter rektors beslut och genom upprättande av åtgärdsprogram.

Granskningen omfattar däremot **inte** resursskolor eller akutskolor och heller **inte** en bedömning av om enskilda elever får det särskilda stöd som de bedömts vara i behov.

Granskningen omfattar 24 huvudmän med sammantaget 28 utvalda skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän.

Läsanvisningar

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier som Skolinspektionen satt upp i granskningen inom de granskade områdena. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 1. I förhållande till den övergripande frågeställningen bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens framtagna kvalitetskriterier *i hög utsträckning, i flera delar* eller *i låg utsträckning*.

Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna *i låg utsträckning* eller *i flera delar* anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och anger inom vilka delar. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av huvudmannen. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna *i hög utsträckning* begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning, men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att elever i särskild undervisningsgrupp vid Nyvångskolan i flera delar ges en undervisning som är präglad av goda förutsättningar för lärande, och omfattas av en tilltro till elevernas förmågor samt fokuserar på kunskapsutveckling.

Delområde 1: Förutsättningar för lärande

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver, under ledning av rektorn, utveckla undervisningen så att den omfattar en större variation av arbetssätt och arbetsformer.

Delområde 2: Undervisningens fokus på kunskapsutveckling

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna behöver ytterligare utveckla arbetet med att anpassa arbetssätt till elevernas olika behov och förutsättningar.

Delområde 3: Förhållningssätt i undervisningen

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver, under ledning av rektorn, utveckla metoder för att kontinuerligt involvera eleverna i undervisningens utformning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **6 september 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se Vänligen hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:4910) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

I vilken utsträckning ges elever i särskild undervisningsgrupp en undervisning präglad av goda förutsättningar för lärande, tilltro till elevernas förmågor och fokus på kunskapsutveckling?

Nedan redovisas Skolinspektionens övergripande bedömning samt Skolinspektionens närmare motivering för respektive delområde.

Skolinspektionen bedömer att elever i särskild undervisningsgrupp vid Nyvångskolan i flera delar ges en undervisning som är präglad av goda förutsättningar för lärande, och omfattas av en tilltro till elevernas förmågor samt fokuserar på kunskapsutveckling.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen.

Delområde 1: Förutsättningar för lärande

Struktur, förutsägbarhet, flexibilitet och variation

Granskningen visar att det saknas gemensam struktur för skoldagen och lektionerna och att personalen i begränsad omfattning använder andra sätt för att skapa en förutsägbarhet för eleverna. Av intervjuer med personal och elever samt av observationer framgår att lärarna är nya i gruppen, att det inte fanns en inarbetad struktur för dem att falla in i och att de inte heller har skapat en tydlighet vad gäller inramning av skoldagen och enskilda lektioner. Det innebär att undervisningen sällan omfattar en tydlig lektionsstart eller lektionsavslutning. Istället handleder personalen eleverna genom skoldagen genom att tala om för dem individuellt när en lektion börjar, vad eleven ska göra och när lektionen är slut. Personalen förbereder exempelvis genom att tala om att rasten snart är slut och att lektionen börjar om fem minuter. Det framgår att trots att schemat till stor del består av positioner där alla elever har samma ämne samtidigt så utnyttjar sällan lärarna den möjligheten till att starta lektioner med att gemensamt gå igenom vad lektionen ska handla om vad eleverna ska göra och hur. Undantag är de praktiskestetiska ämnena, där lärarna alltid inleder med gemensam genomgång och lärarna exempelvis skriver tiden på tavlan, återknyter till vad de gjorde förra gången och går igenom vilka olika moment de ska arbeta med. Det framgår dock att lärarna är medvetna om

behovet av att skapa tydligare strukturer för eleverna och att de, i samverkan med specialläraren, har påbörjat det arbetet.

Det framgår dock att det finns viss förutsägbarhet i undervisningen. Exempelvis har lärarna påbörjat ett arbete med att ge elever individuella checklistor, som även utvecklas kontinuerligt utifrån att lärare identifierar att listorna behöver innehålla ytterligare förtydliganden eller detaljer. Därutöver arbetar eleverna mycket med digitala läromedel som är uppbyggda på ett sätt som är lätt att följa steg för steg. Vidare framgår av att personalen skapar en flexibilitet i undervisningen exempelvis genom överenskommelser med enskilda elever angående när och hur deras dag startar. Personalen anpassar också i viss mån längden på arbetspassen både efter elevens individuella behov och efter elevens dagsform och eleverna kan efter behov ägna mer eller mindre tid åt uppgifterna.

Granskningen visar att eleverna inte erbjuds en undervisning som innefattar en variation av arbetssätt och arbetsformer. Av intervjuer med lärare, resurspersonal, speciallärare och rektorn framgår att det är respektive ämneslärare som planerar för och utformar de uppgifter som eleverna ska arbeta med i den särskilda undervisningsgruppen, liksom de eventuella redovisningsformer eller prov som eleverna ska genomföra. Eleverna arbetar sedan till största del enskilt med sina arbetsuppgifter, som exempelvis består i att eleverna läser eller lyssnar på text och besvarar instuderingsfrågor alternativt arbetar i lärobok. I engelska består uppgifter till stor del av att eleverna ska ringa in svar eller skriva ett ord och sedan avsluta med att skriva sammanfattning. I matematik arbetar eleverna i huvudsak i en lärobok som de räknar och skriver i, trots att det framgår att lärarna i den särskilda undervisningsgruppen ser behov av mer praktiskt material och mer öppna uppgifter där det inte finns ett givet svar, såsom problemlösning. De säger att de har frihet att påverka och lägga in andra moment i undervisningen än läroboksuppgifter men att de inte gör det nu. Av intervju med lärare framgår att sammantaget är det kanske en eller ett par inslag under en skoldag som består av annat än enskilt arbete. Detta får också som följd att elever sällan har gemensamma genomgångar med lärare och sällan diskuterar olika frågor med varandra eller på annat vis samarbetar kring ett gemensamt ämnesområde. Det framkommer dock att lärarna har börjat introducera gemensamma moment, exempelvis att de gemensamt lyssnar på och bearbetar en bok i svenska och har gemensamma genomgångar inom ett arbetsområde i naturorienterande ämnen. Det framgår även att undervisningen i de praktisk-estetiska ämnena där ämneslärare undervisar, generellt består av medvetet sammansatta lektioner som innehåller en variation bestående av gemensamma genomgångar, praktik och teori samt uppgifter som eleverna gör samtidigt under lärares ledning.

Av samtliga intervjuer framgår att personalen och rektorn har identifierat behov av att utveckla den gemensamma undervisningen som ett komplement till den enskilda undervisningen. Arbetet är emellertid endast påbörjat och innebär ännu inte att elevernas undervisning sammantaget är varierad. Personalen arbetar dock utifrån vissa strategier för att eleverna ska lära sig att ingå i en grupp och arbetet handlar om att ta små steg i den riktningen. I arbetet är fokus att de nya lärarna behöver lära känna eleverna och att få dem att känna sig trygga. Utgångspunkten är att skapa relationer som gör att lärarna efter hand kan ställa högre krav på eleverna. Personalen har också möblerat klassrummet för att det ska vara möjligt för alla elever att delta i gemensamma moment utifrån sina förutsättningar. Det innebär att elever antingen kan sitta tillsammans vid ett u-format bord eller lite avskilt men ändå ha möjlighet att lyssna.

Aktivt och individanpassat lärarstöd

Granskningen visar att lärarna arbetar aktivt med att utforma och ge eleverna ett individanpassat stöd i skolarbetet, men att de inte kan ge ett stöd som är anpassat i alla delar. Av samtliga intervjuer framgår att lärarna och övrig personal har god kännedom om elevers behov av stöd i undervisningen. I samband med att eleverna börjar i den särskilda undervisningsgruppen får lärarna en överlämning av ämneslärare, elevers mentorer och av specialläraren. Därutöver har all personal som arbetar i gruppen regelbundna och täta möten med speciallärare och rektorn där de uppdaterar varandra kring hur elevers stödbehov tar sig i uttryck och hur olika former av stöd fungerar. Även vårdnadshavarna är en viktig källa till information. Det framgår också att hela personalgruppen arbetar tätt tillsammans och delar metoder och turas om att hjälpa elever när det behövs. Det framgår också att lärarna i den särskilda undervisningsgruppen arbetar aktivt med att lära känna eleverna och skapa positiva relationer till dem, då det ses som en förutsättning för att kunna ge ett anpassat stöd. Detta gör de exempelvis genom att umgås mycket med eleverna och intressera sig för deras liv utanför skolan. Det framgår emellertid att det är svårare för lärare som bara undervisar eleverna en lektion i veckan att bygga upp relationer till eleverna, främst för att de saknar tillfällen att umgås med eleverna utanför undervisningssituationen.

Vidare framgår att lärarna ger eleverna stöd i undervisningen men att detta främst bygger på att lärarna ger eleverna enskilt stöd att lösa de aktuella uppgifterna, snarare än att lärarna har planerat för ett individuellt utformat stöd som även innefattar stödjande hjälpmedel och arbetsformer. Exempelvis förklarar lärare genom att rita och visa, avgränsar arbetsuppgifter och ger instruktioner efter hand. Det framgår också att lärarna endast i begränsad omfattning planerar för hur stöd ska ges till såväl gruppen som enskilda elever. Det innebär att det stöd eleverna får

huvudsakligen omfattar sådant stöd som lärarna kan ge i stunden och inte innefattar strategier som kräver förberedelse. Exempel på sådana strategier är gemensamma genomgångar som innefattar stödjande strukturer och olika hjälpmedel. Det framgår också att tillgången till konkret material inte är fullt ut anpassad efter de behov eleverna har av stöd i inläringen. I de praktisk-estetiska ämnena använder ämneslärarna sig emellertid av flera strategier för att tydliggöra lektionsinnehållet och hur elever förväntas ta sig an sina uppgifter. Exempelvis får eleverna både en muntlig genomgång och får titta på instruktionsfilm tillsammans, och därefter får de göra momenten stegvis tillsammans. Ett annat exempel är att lärare repeterar föregående lektionsinnehåll inför en ny lektion.

Personalen har emellertid som mål att eleverna ska bli mer och mer självständiga i sitt skolarbete och använder sig av olika strategier för att ge elever stöd. Det handlar om att först ge mer stöd och efterhand minska stödet så att eleven gör större del av uppgifterna själv. Ett annat exempel är att lärare först sätter igång eleverna och sen går till en annan elev. Vidare ger personalen eleverna strategier för vad eleverna kan göra när de fastnar på en uppgift istället för att sitta och vänta. I ett ämne arbetar läraren med målet att eleverna ska kunna följa en skriftlig instruktion, genom att eleverna först får ta del av muntlig instruktion, titta på instruktionsfilm tillsammans och att läraren visar steg för steg. Lärarna har även intentionen att de checklistor som de håller på att utveckla ska stödja eleverna i att blir mer självständiga i sitt skolarbete.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom delområdet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver, under ledning av rektorn, utveckla undervisningen så att den omfattar en större variation av arbetssätt och arbetsformer.

Skolinspektionens granskning visar att undervisningen inte är utformad på ett sätt som erbjuder varierade arbetssätt och arbetsformer och att eleverna sällan får möjlighet att stimuleras i sitt lärande i gemenskap med andra. Istället blir de främst hänvisade till enskilt arbete. Skolinspektionen ser en risk för att det nuvarande upplägget inte motsvarar elevers behov av tydlighet. Detta bland annat därför att eleverna sällan får del av tydliggörande genomgångar. En mer varierad undervisning kan också stärka elevernas motivation till skolarbetet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna, under ledning av rektorn, både sinsemellan och i samråd med skolans specialpedagogiska kompetens, diskuterar hur de kan utforma undervisningen så att den

omfattar en viss variation och växling mellan olika arbetsuppgifter och mellan olika sätt att arbeta på lektionerna. Detta kan ta sig uttryck i att det finns en växling mellan arbetsformerna helklassundervisning, samarbete i par och enskilt arbete. För att få till stånd en varierad undervisning behöver lärarna även prata om vilka olika arbetssätt eleverna kan använda sig av vid enskilt arbete samt hur de kan öka möjligheterna för eleverna att använda olika former av arbetsmaterial. Arbetet kan även innefatta att lärarna gör en kartläggning i samverkan med ämneslärare, för att se över vilka arbetsområden eller ämnen som eleverna kan arbeta gemensamt med trots att de går i olika årskurser. Personalen i gruppen behöver planera på vilka sätt variationen ska ta sig uttryck utifrån den kunskap de har om eleverna i gruppen, så att så att elever har möjlighet att upprätthålla sitt engagemang och intresse lektionen ut och att de upplever undervisningen som intressant och lärorik.

Delområde 2: Undervisningens fokus på kunskapsutveckling

Tydlighet i syfte och mål

Granskningen visar det råder ett fokus på elevernas kunskapsutveckling, men att syftet med undervisningens innehåll och uppgifter sällan förmedlas till eleverna. Av intervjuer med lärarna, specialpedagogisk personal och elever framgår att det råder ett tydligt fokus på undervisning och elevernas kunskapsutveckling i den särskilda undervisningsgruppen. Detta syns exempelvis i att lärarna löpande stämmer av mot grundklassens undervisning, för att alla elever ska ges möjlighet att uppnå gymnasiebehörighet. Däremot saknas metoder för att tydliggöra för eleverna vad som är syftet med lektionerna eller uppgifterna. Det framgår att i planeringen från ämnesläraren står mål och syfte i början av arbetsområden och ibland inför en lektion, och att personalen tar upp det och pratar om det i de fall eleven är intresserad. Därutöver svarar de när elever frågar varför de ska göra vissa uppgifter.

Anpassning av innehåll och arbetssätt

Granskningen visar att lärarna gör vissa individuella anpassningar men att de i begränsad omfattning anpassar undervisningen i fråga om material, arbetssätt och arbetsformer för att möta elevgruppens behov. Av intervjuer med lärarna i den särskilda undervisningsgruppen framgår att det är de som introducerar och ska anpassa uppgifterna som ämneslärarna har planerat. Även om det framgår att elever får individuella anpassningar i form av lättläst eller text eller lättare material i matematik så framgår det emellertid att anpassningarna till stor del handlar om att antalet uppgifter anpassas eller att uppgifter minskas i omfång snarare än att eleverna får ett

annat, anpassat material eller får arbeta på ett annat sätt. Det framgår också att eleverna oftast får börja med att arbeta med hela det planerade innehållet och att personalen, om de märker att elever har svårigheter med uppgifterna, eventuellt stryker delar av uppgiften. När eleverna arbetar gemensamt försöker lärarna hitta en nivå som är lagom för gruppen, vilket innebär att utmana för någon elev och skala av för någon. I de anpassningar som lärarna i den särskilda undervisningsgruppen gör ingår även att de, i samråd med ämneslärarna, anpassar den tid som är avsatt för ett visst moment eller ett visst arbetsområde och att elever ges möjligheter att redovisa sina kunskaper på olika vis, exempelvis genom att redovisa muntligt istället för skriftligt. Det framgår även att personalen utnyttjar möjligheterna med att undervisa en och en på så sätt att vissa elever får repetera mer och andra får extra uppgifter. Elever har även möjligheter att utmanas exempelvis genom extrauppgifter eller genom att de får följa en högre årskurs i ett ämne. Det framgår dock att lärarna funderar över hur de ska justera grundplaneringarna för att undervisningen ska möta elevernas behov.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom delområdet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver ytterligare utveckla arbetet med att anpassa arbetssätt till elevernas olika behov och förutsättningar.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna i den särskilda undervisningsgruppen gör vissa anpassningar i det innehåll och de arbetsuppgifter som ämneslärarna förser eleverna med, men att arbetsformer och arbetssätt inte alltid anpassas utifrån aktuell elevgrupp. Skolinspektionen ser därmed en risk för att den undervisning som eleverna möter inte fullt ut ger eleverna möjligheter att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionen rekommenderar att arbetet med att utveckla anpassade arbetssätt inleds med att lärarna i den särskilda undervisningsgruppen, i samråd med rektorn, kartlägger vilka anpassningar som de använder sig av och vilka behov de eventuellt i nuläget har svårt att möta. I kartläggningen behöver det också ingå att ta reda på vad som föranleder dessa svårigheter, exempelvis i relation till hur verksamheten är organiserad, personalens kompetens och materialtillgång. Som en del av kartläggningen kan förslagsvis också skolans specialpedagogiska personal observera undervisningen samt ge råd och handledning i det fortsatta arbetet. Utifrån vad kartläggningen har visat föreslår Skolinspektionen att lärarna i den särskilda undervisningsgruppen, under ledning av rektorn, därefter

diskuterar identifierade förändringsbehov sinsemellan och med ämneslärare. Dessa samtal behöver vara inriktade mot att hitta sätt att anpassa undervisningen såväl för gruppen som för de enskilda eleverna och omfatta både anpassade arbetssätt och material.

Delområde 3: Förhållningssätt i undervisningen

Höga förväntningar, självförtroende och motivation

Granskningen visar att personalen arbetar aktivt och medvetet för att stärka elevernas självförtroende och visa att de har förväntningar på eleverna. Av intervjuer med lärarna, speciallärare och rektorn framgår att personalens arbete med att stärka elevernas självförtroende grundar sig i personalens ständiga strävan att skapa goda relationer till eleverna, att de finns till hands oavsett vad som händer och att de inte ger upp. En annan del i arbetet är att personalen ger eleverna tillfällen att lyckas genom att hitta rätt nivå på uppgifterna. Detta kan även ta sig uttryck i att lärarna visar att de tror att eleverna kan, genom att de ger eleverna utmaningar för att bygga självförtroende och ger eleverna uppgifter som eleven kanske inte tror att hen kan men som pedagogen vet att eleven kan klara av. Därutöver arbetar personalen med att ge mycket beröm och snabb återkoppling och de bemödar sig om att lyfta fram elevers styrkor och visa på hur långt eleven nått. I de fall elever inte når hela vägen fram under ett lektionspass eller en med uppgift är personalen tydliga med att det är bra ändå eftersom eleven försökt. Eleverna får också träna på att göra fel i den särskilda undervisningsgruppen och de pratar mycket om att våga göra fel. En personal ger som exempel att hen medvetet gör fel eller säger fel för att visa att det inte är så farligt.

Granskningen visar dock att trots att lärarna ser att flera elever har låg motivation inför skolarbetet så har personalen få strategier för att öka elevers motivation. Lärarna säger att det är svårt att motivera eleverna med hjälp av argument kring skolplikt, utbildning och jobb. Även om lärare lyssnar på eleverna och försöker hitta elevernas intressen så använder de sig främst av den kunskapen i samtal med eleverna i konkreta situationer som uppstår. Exempelvis påtalar lärare att eleven är duktig på något och klarar av något, vilket brukar motivera eleverna. Det är endast i begränsad omfattning som lärarna planerar hur deras kännedom om elevers intressen ska användas i undervisningssituationen. Det finns dock enstaka exempel på att lärare fångat upp elevers intressen och använt dem för att motivera elever att ta sig an lektionsinnehållet. Exempelvis har en lärare använt en elevs intresse för tv-spel, genom att berätta om hur professionella spelare tränar fysiskt varje dag för att prestera bättre och en annan lärare har kunnat knyta arbetsområdet kraft och rörelse till en elevs intresse för

flygplan. Det framgår emellertid också att personalen till största del använder sig av strategier som utgörs av att skapa en yttre motivation i form av olika belöningar, som pauser eller tid med lärplattan, snarare än att arbeta med att stärka elevernas inre motivation.

Reflektion och medvetenhet kring det egna lärandet

Granskningen visar att undervisningen innehåller mycket få inslag som ger elever möjlighet att reflektera över, och gemensamt diskutera, olika frågeställningar. Av samtliga personal- och elevintervjuer framgår att eleverna sällan får möjlighet att pröva sina åsikter mot varandra genom att diskutera och reflektera kring olika frågeställningar. Vid enstaka tillfällen, exempelvis då gruppen lyssnar gemensamt på en bok eller inom något ämnesområde i SO, kan det uppstå samtal, men dessa förs mellan personal och elev snarare än att eleverna diskuterar med varandra. Det framgår dock att i arbetet med att skapa en ökad gruppkänsla och mer gemensam undervisning ingår även att eleverna ska kunna resonera med och lyssna på varandra.

Granskningen visar vidare att lärarna ger eleverna ett visst stöd i att bli medvetna om sin kunskapsutveckling och sitt sätt att lära, men att det saknas strategier och systematik i arbetet. Av intervjuer med lärare och resurspedagoger framgår att lärarna bekräftar elevernas ansträngningar och uppmärksammar elever på när det går bra. I övrigt är det främst vid utvecklingssamtal som lärare pratar med eleverna om deras styrkor. Det framgår vidare att undervisningen inte innehåller något systematiskt arbete för att elever ska få träna sig på att använda olika sätt att lära sig saker. En lärare hänvisar till klasslärarens ämnesplanering och säger att de samhällsorienterande ämnena kommer att innehålla studieteknik framöver, och att gruppen då kan arbeta med det. Eleverna får emellertid prova olika sätt att ta till sig text genom att lyssna på eller läsa text, samt att skriva analogt eller digitalt. Därutöver framkommer enstaka exempel på att elever fått stöd i att använda olika hjälpmedel för att kunna arbeta mer självständigt i ett ämne, eller stöd att utveckla berättelser. Elever får även möjlighet att tala in text och använda bildstöd.

Elevers involvering i undervisningens utformning

Granskningen visar att lärarna inte involverar eleverna i undervisningens utformning och inte aktivt efterfrågar elevers uppfattningar om skolarbetet. Av intervjuerna framgår att lärarna inte har några metoder för att inhämta elevernas synpunkter på undervisningen. Istället säger de att de märker på eleverna vad som fungerar och inte och att eftersom de arbetar mycket en till en har alla elever möjlighet att säga vad de tycker. Därutöver efterfrågar de elevers åsikter när elever uttrycker att de inte vill göra de planerade

uppgifterna och lärarna frågar då hur eleven vill göra istället. Det finns också enstaka exempel på när elever fått ge förslag på vad de kan göra i kommande arbetsområde.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom delområdet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver, under ledning av rektorn, utveckla metoder för att kontinuerligt involvera eleverna i undervisningens utformning.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna inte aktivt efterfrågar elevernas åsikter och synpunkter undervisningen utan endast i viss mån anpassar aktiviteter och innehåll utifrån den kännedom de har om elevernas intressen. Detta leder till att eleverna inte involveras i undervisningens genomförande. Ett reellt elevinflytande är viktigt för att eleverna ska få möjlighet att träna sig i att vara med och påverka i sammanhang som rör dem. Det kan även få en positiv påverkan på elevernas motivation och lust att lära.

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna i den särskilda undervisningsgruppen initialt tar reda på vilken inställning eleverna har till att vara delaktiga i undervisningens utformning. Under ledning av rektorn behöver lärarna tillsammans med specialläraren också gemensamt, och tillsammans med eleverna, diskutera hur elevernas inflytande kan öka. En ökad variation i undervisningen och ytterligare anpassade arbetssätt och innehåll, som Skolinspektionen rekommenderat tidigare i detta beslut ger också ett större underlag för sådana samtal med eleverna. Skolinspektionen föreslår även att lärarna i den särskilda undervisningsgruppen samverkar med ämneslärare om hur elevernas inflytande kan utövas inom respektive ämne. Personalens gemensamma diskussioner behöver slutligen utmynna i att lärarna också utvecklar metoder för att öka elevers vilja och förmåga att ha inflytande, samt metoder för att inhämta alla elevers synpunkter.

På Skolinspektionens vägnar

2024-03-07

X Anna Sundman Marknäs

Anna Sundman Marknäs

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Sundman Marknäs

2024-03-07

X Kerstin Martinsson

Kerstin Martinsson

Föredragande

Signerat av: Kerstin Martinsson

I handläggningen av ärendet har även Sarah Bjertner Olsson, utredare, deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-granskningar/undervisningens-kvalitet-i-sarskild-undervisningsgrupp/>

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollag (2010:800) och skolförordning (2011:185)

Av 1 kap. 4 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Enligt 1 kap. 11 § skollagen ska det för varje skolform och för fritidshemmet gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i denna lag. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen.

Av 10 kap. 8 § skollagen ska en kursplan gälla för varje ämne.

Av 9 kap. 1 § skolförordningen framgår att läroplanen finns i förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Av 3 § framgår att kursplaner för grundskolans ämnen ingår i läroplanen och att kursplanerna kompletteras av kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier.

Av 3 kap. 2 § skollagen ska alla barn och elever i samtliga skolformer ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller, ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.

Enligt 3 kap. 8 § skollagen får särskilt stöd ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag eller annan författning. Enligt 9 § ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges sådant särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Det särskilda stödet för en elev i grundskolan ska vidare ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som

minst ska uppfyllas. Av 3 kap. 11 § skollagen framgår vidare att ett beslut enligt 9 § för en elev i grundskolan får innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till, om det finns särskilda skäl.

Av 3 kap. 10 § skollagen framgår att det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Enligt 4 kap. 9 § skollagen ska barn och elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för barnens och elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen.

Enligt 5 kap. 2 § skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Läroplan för grundskolan (Lgr22 [SKOLFS 2010:37])

Av den inledande delen av grundskolans läroplan (Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning) framgår bland annat att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmönster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska

därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.

Vidare framgår det av läroplanen för grundskolan (Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter) att skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.

Skolan ska också enligt läroplanen för grundskolan (Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag) stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolans uppdrag att främja lärande förutsätter en aktiv diskussion i den enskilda skolan om kunskapsbegrepp, om vad som är viktig kunskap i dag och i framtiden och om hur kunskapsutveckling sker. Olika aspekter på kunskap och lärande är naturliga utgångspunkter i en sådan diskussion. Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper.

Av läroplanen för grundskolan (Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper) framgår vidare att skolan ska ansvara för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola bland annat kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden samt kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Vidare framgår det av riktlinjerna avseende kunskaper att alla som arbetar i skolan bland annat ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare ska lärare bland

annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel, stimulera, handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter samt organisera och genomföra arbetet så att eleven därigenom utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Enligt läroplanen för grundskolan (Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande) ska elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Vidare framgår det att skolans mål är att varje elev genom egen ansträngning och delaktighet, utifrån sina förutsättningar, bland annat tar ansvar för sitt lärande samt successivt utövar ett allt större inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan. Lärare ska också bland annat utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan, svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll, se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad och svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer samt tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.

Enligt läroplanen (Lgr 22, 2.6 Skolan och omvärlden) ska eleverna få en utbildning av hög kvalitet i skolan.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört intervjuer med tre elever som får sin undervisning i särskild undervisningsgrupp samt fyra lärare som undervisar i gruppen och tre resurspersoner. Vidare har skolans specialpedagogiska personal och rektorn intervjuats. Härutöver har lektionsobservationer i ämnena matematik, hem- och konsumentkunskap och engelska, genomförts under sammantaget 100 minuter.

Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i en tjänsteanteckning som har kommunicerats med huvudmannen. Tjänsteanteckningen ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolenheter som ingått i kvalitetsgranskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under hösten 2024.

Bilaga 3: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Nyvångskolans särskilda undervisningsgrupp den 31 januari 2024 och genomförde en digital intervju med rektorn den 2 februari 2024. Besöket genomfördes av utredarna Kerstin Martinsson och Sarah Bjertner Olsson.

Nyvångskolan som ligger i Lunds kommun är en grundskola som bedriver verksamhet i årskurserna 1-9. Vid granskningstillfället finns det totalt 16 elever som får delar av eller hela sin undervisning i särskild undervisningsgrupp, fördelat på två grupper, varav nio elever i årskurserna 4-6 och sju elever i årskurserna 7-9. Granskningen omfattar gruppen med elever i årskurs 4-6. I gruppen undervisar två lärare. Härtill bedriver ämneslärare viss undervisning i gruppen.